

Nedotýkejte se exponátů!

aneb

Zprostředkování umění jako součást uměleckého provozu

Radek Horáček

Galerijní pedagogika a zprostředkování umění nový studijní obor (navazující magisterské studium) katedra výtvarné výchovy Pedagogické fakulty MU, akreditace 2008

Alfréd Lichtwark: Übungen in der Betrachtung von Kunstwerken, Hamburg 1897

animace na výstavě Dalibora Chatrného, Dům umění, Brno 2005

Připomenutím Alfréda Lichtwarka, ředitele obrazárny v Hamburku, se vracíme k okamžiku, kdy náš obor začíná. Lichtwark byl první, kdo systematicky přímo před originály prováděl uměleckou výchovu. Byl téměř vyšetřujícím detektivem a skupinám dívek kladl přesně promyšlené otázky, kterými je vedl k významu a kvalitám uměleckých děl. Připomeňme si, že jeho dávnými předchůdci byli jednak „cicerone“, osvícenští erudité v Itálii, kteří prováděli po památkách zaalpské šlechty při jejich studijních cestách, ale dávno před nimi zakladatelé akademií, kteří o umění mluvili se svými žáky před vystavenými díly z minulosti. Lichtwarkova publikace byla neuvěřitelně rychle prodána a v rozmezí dalších deseti let vyšlo snad dvanáct vydání – ostatně český překlad je z roku 1915 pod dnes už archaicky znějícím názvem Výchov v nazírání na díla umělecká. Jistou racionalitu analyzujícího rozboru uměleckých děl však Lichtwarkovi pokračovatelé začali obohacovat dalšími aspekty. Lichtwarkovým souputníkem v českém prostředí byl Otakar Hostinský, který v textu Umění v dětské světnici jako první u nás rozvíjel ideu výchovy uměním. V galerii před obrazy však s dětmi nepracoval.

Pozice a úloha zprostředkovatele – animátor, lektor, galerijní (muzejní) pedagog, průvodce, „šerpa“, „číšník umění“, cicerone

Umberto Eco: Interpretation and Overinterpretation. University of Cambridge, Velká Británie 1992 (Interpretácia a nadinterpretácia, Archa, Bratislava 1995)

Intentio auctoris

Intentio operis

Intentio lectoris

??? Intentio animatoris ???

Kunstvermittlung, Mediation of Art, (Art Education), Museumspädagogik (K. Weschenfelder, W. Zacharias, V. Jůva) z dostupnosti x zpřístupnění (zprostředkování) umění (S. Szuman, J. Kroupa)

Kurt Gebauer – „Umění potřebuje své číšníky a zprostředkovatele – ti však musí umět skládat vidličky a nesmí mít ušmudlané rukávy“ (1992)

Teoretické a metodologické souvislosti galerijní pedagogiky

• Interpretace – „specializované vnímání“ (G. Dorfler), „realizování myšlenek autora“ – E. Panofsky; Jacob Burkhardt: Der Cicerone

Lichtwark – Übungen in der Kunstbetrachtung von Kunstwerken, 1897, „nazírání“ – vnímání)

Galerijní animace – interpretace výtvarného díla formou praktických etud, návaznost na francouzské hnutí Nové výchovy (GFEN) – zprostředkování informací, aktivizace vnímání, (sebe)reflexe a kreativity prostřednictvím zážitku (GFEN – triáda – zážitek-dialog-interpretace) (Centre G. Pompidou – 1977)

Artefletika- tvořivost+zkoumání (J. Slavík) (E. W. Eisner: Educating Artistic Vision – d Kultivace umělecké představitosti), 1972

Škola výtvarného myšlení (I. Zhoř), DBAE-Oborově založená výtvarná pedagogika (E. W. Eisner) Pedagogika iniciace – duchovní a smyslová výtvarná výchova (J. David)

Příklady vyučovacích předmětů, které jsou věnovány problematice zprostředkování umění a galerijních animací

Komunikace s výtvarným dílem I a II, Galerijní animace I a II, katedra Vv Pedagogické fakulty OU v Ostravě (D. Lasotová)

Orbis Pictus, katedra Vv PdF UK v Praze (I. Špírk, M. Fulková)

Galerijní animace, umělecké centrum, katedra Vv, UP v Olomouci (Martin Horáček)

GAKAB - galerijní animace, katedra VV PdF Univerzity Hradec Králové (K. Galajdová)

Galerijní animace, katedra Vv PdF Západočeské univerzity v Plzni (R. Podlipský)

•**Zprostředkování umění**, katedra Vv PdF MU (R. Horáček)

•**Analýza a interpretace umění I.-II.**, Fakulta umění a designu UJEP v Ústí n.L.(Z.Sedláček)

•**Výtvarná interpretace kulturní památky**, katedra Vv PdF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (R. Chodura, Z. Hosman)

•**Zprostředkování výtvarné tvorby**, Katedra výtvarné kultury PdF UJEP v Ústí n.L. (J.Géringová, J.Řezáč)

Obraz – umělec – křoví – teoretik

Poslední fotografie se znovu vrací k základnímu vztahovému a interpretačnímu modulu umělecké dílo – umělec – teoretik. Uprostřed je nový element – křoví. Jeho úlohu je ovšem třeba ještě definovat.